

TEHNICI DE EXECUȚIE ȘI PROCEDEE PLASTICE ÎN ABORDAREA GENULUI ANIMALIER SCULPTURAL MOLDOVENESC⁷

MODELING AND PLASTIC TECHNIQUES IN THE CREATION OF THE MOLDOVAN SCULPTURAL ANIMAL GENRE

Ana Marian, dr., Institutul Patrimoniului Cultural

Ana Marian, PhD, The Institute of Cultural Heritage

ORCID: 0000-0002-1530-0765

CZU: 730

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p268-271

Abstract

Modeling techniques, together with plastic ones, play a decisive role in the creation of a sculptural work. The sculptural animalistic genre uses the same materials as the sculptural portrait and nude: ceramics, wood, chamotte, bronze, to which are added the techniques of coloring and toning. Thus, modeling and plastic techniques are a single whole, tightly connected, which contributes to the manifestation of the idea of work, which is intuitively foreseen by the author from the very beginning and takes on contours more clearly in the modeling process in the material.

Key-words: sculpture, animalistic genre, techniques, materials, plastic methods.

Unul dintre cele mai ancestrale materiale folosite în abordarea genului animalier sculptural moldovenesc este ceramica. Lutul a fost anume acel material care inițial a îmbinat ceramica cu sculptura, ceea ce constituia un întreg indisolubil la începuturile civilizației [6, p.3-9]. Și doar numai după separarea modelării figurinelor în lut - începutul sculpturii -, apoi modelarea vaselor în lut - începutul ceramicii - aceste două genuri ale artei au căpătat statut independent, în pofida aceluiași început comun [4, p.62-63].

Inițial, ceramica moldovenească a consemnat genul animalier în forma unor meșteșuguri populare, modelarea în lut în sate fiind o practică sporadică, fără o bază teoretică. Și doar în anii '60 ai secolului XX, prin efortul sculptorului profesionist Naum Epelbaum, genul animalier devine unul de cult, fundamentat practic [5, p.3-5]. În căutările sale, sculptorul, deja recunoscut la acea perioadă de timp prin portrete și compoziții tematice recurge la simplificarea și generalizarea formei, lutul fiind potențialul material care garanta surprinderea esențialului [3, p.13].

Una dintre primele sale lucrări, *Zebra* (1962, ceramică, email), este realizată prin forme curbe, rotunjite, lutul servind pentru a reda instantaneu un moment scurt de timp, în care a fost surprins animalul.

Anume redarea clipei efemere, a unui moment ce durează poate zecimi de secundă, constituie specificul acestui gen, genul animalier, care necesită studii de durată, creionări ale unor schițe sau modelări preliminare multiple în lut sau plastilină [7, p.7].

Al doilea moment important pentru abordarea genului animalier în ceramică este aplicarea culorii. Astfel, colorarea *Zebrei* în verde închis cu linii galbene impulsionează perceperea imaginii, o actualizează, o animează și o face atractivă.

---

⁷ Articolul acesta a fost elaborat în cadrul Programului de Stat: 20.80009.1606.12 – *Dimensiunea identitară a artelor din Republica Moldova ca factor activ al dezvoltării durabile a societății în contextul dialogului intercultural european.*

O altă lucrare a lui Naum Epelbaum realizată în același an prezintă o compoziție din două figuri cu denumirea *Pantere* (1962, ceramică, email). Aceste animale grațioase sunt surprinse într-un moment de tandrețe. Modelarea cu ușoare exagerări ale curburilor formelor creează impresia unui dialog fără cuvinte, iar colorarea le conferă un aspect de luciu, amplificând grațiozitatea și suplețea lor.

În lucrarea *Lamă* (1963, ceramică, email) de Naum Epelbaum forma lucrată inițial în lut a fost modelată astfel, încât să reprezinte grațiozitatea animalului, aceasta fiind redusă la torsurile principale ale corpului. Culoarea amplifică impresia de neuitat produsă de liniile suple ale acestui animal grațios.

Alt aspect este reprezentat în lucrarea *Antilopa gnu* (1963, ceramică, email) de același autor, și anume: forma statică cu un suport stabil pe cele patru membre inferioare. Aici culoarea capătă sens decisiv. Liniile și petele color, deși respectă spiritul decorative al acestui obiect al plasticii de mici dimensiuni, impresionează anume prin aspectul lor pictural.

Și, în final, o ultimă lucrare a lui Naum Epelbaum în genul animalier lucrat în ceramică: *Cal bătrân* (1978, ceramică, email). Chiar și genericul subliniază disperarea ultimelor zile, trăite de animal, iar interpretarea artistică sugerează și o paralelă cu viața omului. Colorarea în ocru-gălbui intensifică această impresie de disperare, demonstrând încă o dată forța simbiozei dintre formă și culoare în ceramică.

Un alt material utilizat timpuri străvechi în realizarea genului animalier sculptural în spațiul actualei Republici Moldova este lemnul [6, p.197-214]. Datorită faptului că lemnul este maleabil, ușor supus prelucrării cu dalta, o unealtă accesibilă, care se afla în posesia fiecărui gospodar, acest material era folosit de meșteri întru confecționarea jucăriilor pentru copii. În calitate de gen cult al sculpturii, lemnul revine, în interpretarea sculptorilor profesioniști Naum Epelbaum și Nicolae Gabzulin, în anii '60.

O primă reușită este compoziția lui Naum Epelbaum *Leoaică cu leuț* (1970, lemn), în care candoarea și căldura relațiilor mamă-prunc prezintă și o paralelă cu ființa umană. Autorul a prelucrat lemnul în așa fel, încât să ofere senzația blănilor netede-linse a leoaicei și leuțului dezmiardat de ea.

Alte două lucrări, *Berbec* și *Țap* (ambele 1981, lemn)[1, p.128-132], privite în ansamblu, prezintă, de fapt, un diptic. Anume prin metoda prelucrării lemnului în forme ritmice, modulare, sugerând blana animalelor, aceste două lucrări se completează mutual și constituie un tot întreg. Lipsa culorii nu prejudiciază efectul plastic al acestor lucrări, ci, dimpotrivă, le face expresive și efectiv autentice.

O altă metodă de prelucrare a lemnului este cea din compoziția plurifigurală a lui Nicolae Gabzulin, *Țapii de munte (Neliniștea)* (anii '60, lemn). Spre deosebire de Naum Epelbaum, Nicolae Gabzulin tinde spre o redare mai realistă cu detalizări minuscule, subtile, care favorizează redarea mișcării și a staticii, precum și a stării psihologice abia perceptibile, celei de neliniște a animalelor. Astfel, lemnul oferă posibilități largi întru tratarea formelor, chiar și fără aplicarea culorii, cât și a redării exhaustive a firii animalelor.

Șamota este un material maleabil cu mari posibilități de expresie plastică, practicat, de asemenea, la crearea lucrărilor sculpturale de gen animalier.

Fără colorare și tonare, lucrarea lui Naum Epelbaum, *Maimuță* (1965, șamotă) cucerește prin nuanțe diferite ca tonalitate de alb, alb-gri, alb-pastelat. Aceste nuanțe permit de a reliefa caracteristicile formelor corporale ale animalului, cât și dispoziția, comportamentul acestuia.

Șamota cu ton, în lucrările lui Naum Epelbaum, *Bars* (1970) și *Bars (hepard)*(1970, șamotă) înlesnește redarea plastică a formelor, a mișcării, curbării grațioase a grumazului. Autorul a renunțat la colorare, probabil, doar pentru a păstra integră forma, pentru a pune în valoare grația specifică acestei specii de animale.

Deosebit de interesantă este lucrarea aceluiși autor, Naum Epelbaum, cu denumirea *Ghepard* (1981, șamotă, email). De astă dată animalul este tratat în forme cvadriptice, întregul corp al animalului fiind colorat agresiv și decorat prin împunsături de ac, astfel încât să reprezinte petele de pe blana acestui animal rapace.

Prezintă interes și lucrările tardive ale maestrului sus-amintit, denumite *Berbec 1* (1987, șamotă) și *Berbec 2* (1987, șamotă), care, prin prelucrarea materialului – șamotă, capătă aspect static și amorf, pierzând din dinamică și expresivitate instantanee. Suprafața amorfă a șamotei a fost decorată prin pete formate din suprafețe minuscule, alipite succesiv, care înviorează imaginea. Astfel, șamota capătă aspecte diverse de expresie plastică, fiind tratate de Naum Epelbaum întotdeauna diferit, creativ și original.

Bronzul posedă proprietăți avantajoase întru redarea detaliilor subtile, minuscule [6, p.56-79], care sunt inaccesibile modelării în șamotă, spre exemplu. Aceste caracteristici le regăsim în lucrarea lui Nicolae Gabzulin, *Protejarea micuțului* (1959, bronz, turnare), în care subiectul palpitant cu note dramatice și teatrale este realizat până la cele mai neînsemnate detalii. Compoziția, *Câinii și iepurele* (1961, ghips, patinare), deși nu este realizată în bronz, comportă aceleași însemne ale acțiunii dinamice ca și cea precedentă. Aceste două lucrări cuceresc prin subiectele pasionante și detaliile meticolos redatăe.

În alt mod este folosit bronzul în compozițiile cu gen animalier sculptural de către sculptorul Vladislav Șevcenco, care a modelat preponderent în bronz în anii 1987-1991[2, p.100-104]. Una dintre compozițiile sale, *Elefantul și câinele Mosika* (bronz, lemn) contrapune formele enorme ale elefantului și celor minuscule ale câinelui, ilustrând contrastul mare-mic, major-minor, important-derizoriu. Elefantul este modelat în suprafețe-forme mari, fundamentale, iar câinele Mosika – în forme minuscule, fără detalii importante. Bronzul este materialul cel mai indicat pentru ilustrarea plenară a ideii compoziționale.

Același contrast dintre enorm și minuscul, dar cu alt subtext conceptual, cel al unei relații cordiale, prietenești, îl atestăm în compoziția aceluiși autor, *Elefantul cu copil pe grumaz* (bronz, lemn). Jocul de lumini și umbre, obținut prin prelucrarea reușită a bronzului, întregesc imaginea și o fac atrăgătoare.

Modelarea în bronz a animalelor mamifere de proporții mari, ca în cazul grupului *Un elefant, o girafă și un rinocer* (bronz), îi permite tânărului sculptor să obțină efectele plastice scontate, respectiv: forță, grație și agresivitate.

Un alt grup compozițional, realizat de Vladislav Șevcenco, *Girafă, crocodil și elefant* (bronz) deja nu mai comportă caracteristici pronunțate realiste și tinde spre o modelare prin lipire succesivă a suprafețelor, care produce un efect de stilizare, deși păstrează individualitatea și specificul anatomic al fiecăruia, reproducând o scenă din peisajul Africii toride.

Iar grupul compozițional *Pterodactil, brontozaur și dinozaur* (bronz) ne transferă vizual într-o epocă îndepărtată, în care aceste animale preistorice populau planeta noastră. Agresiunea și caracterul rapace al acestor animale au fost redatăe prin modelarea în bronz cu accent pe detalii.

Deosebit de gingașe sunt animalele din compoziția lui Vladislav Șevenco, *Două girafe* (bronz, lemn). Relația mamă-copil este redată de autor cu multă tandrețe, în același rând și datorită modelării detaliate în bronz, care reproduce contururile mamiferelor.

Autorul revine la modelarea acestui animal în lucrarea *Girafă* (bronz, lemn), în care animalul este redat ușor stilizat și umoristic prin atitudinea sa specială și prin formele distorsionate.

În compoziția *Urs pe o stâncă* (bronz, piatră) autorul contrapune formele dure ale pietrei naturale chipului stilizat, modelat în bronz prin alipirea succesivă a suprafețelor acestui material și prin lucrarea subtilă a detaliilor, însoțită de urmele unor incizii minuscule.

Umorul îi este specific și compoziției sale *Maimuță pe palmier* (bronz, piatră), în care personajul face grimase și înviorează imaginea prin gesturile poznașe. Bronzul cu luciul său contribuie la obținerea valorii plastice.

Cu totul altfel este redat *Mamutul* (bronz). El are aspectul unei roci ancestrale, demonstrând tăcere și tristețe. Animalul pe cale de dispariție a fost surprins măiestrit de autor datorită prelucrării iscusite a bronzului. Astfel, bronzul contribuie la obținerea acelor efecte scontate de autor, care definesc fiecare imagine ce ține de genul animalier sculptat.

În așa mod, tehnica de executare în concordanță cu procedeele plastice, creează un tot întreg indisolubil, care contribuie la reliefaarea ideii lucrării, întrezărită de autor de la bun început și conturată tot mai pregnant pe parcursul modelării în material.

BIBLIOGRAFIE

1. MARIAN, A. *Genul animalier în creația sculptorilor Naum Epelbaum și Nicolae Gabzulin*. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică, nr.2 (35) 2019, Ch: „Notograf Prim”, 2019, ISSN 2345-1408.
2. MARIAN, A. *Lumea animalelor. O lume feerică, în interpretarea sculptorului Vladislav Șevenco*. În: *Arta și tradiția în Europa*. Iași: Spiru Haret, 2018, volumul IX, ISSN 2067-6719
3. SURUCEANU, V. *Galeria de sculptură contemporană din colecția Muzeului Național de Artă al Moldovei*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2008, ISBN 978-9975-60-085-9.
4. WINCKELMAN, J. J. *Istoria artei antice*. București: Meridiane, 1985.
5. ЛИВШИЦ, М., Н. *Эпельбаум*. Кишинев: Тимпул, 1978.
6. ОДНОРАЛОВ, Н. В. *Скульптура и скульптурные материалы*. Москва: Изобразительное искусство, 1982. 223 с.
7. ТИХАНОВА, В. *Анималисты России*. Москва: Советский художник, 1980.